

ประเภทความลำบากหรือปัญหาสุขภาพ

การสำรวจความพิการ พ.ศ. 2550 ได้สำรวจประชากรที่มีความพิการเนื่องจากมีความลำบากหรือปัญหาสุขภาพที่เป็นต่อเนื่องมาตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป ซึ่งทำให้เกิดข้อจำกัดในการทำกิจกรรมต่าง ๆ 16 ประเภท ดังนี้

(1) การมองเห็น ในที่นี้หมายถึง การมองเห็นสิ่งต่าง ๆ หรือสิ่งที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตัว เช่น การเห็นแสงสว่าง ขนาด รูปทรง เส้นโค้งรูปหรือสี การเห็นในระยะใกล้ ระยะไกล หรือในสถานที่ที่มีแสงน้อย **ลักษณะที่ทำให้มีความลำบากหรือปัญหาในการมองเห็น** เช่น การเห็นภาพซ้อน ตาบอดสี ตาบอดในเวลากลางคืน ความสามารถในการปรับสายตาต่อแสงสว่างบกพร่อง สายตาเลือนราง หรือตาบอด เป็นต้น **สำหรับผู้ที่ใช้แว่นตาหรือคอนแทกซ์เลนส์** ถ้ามีความลำบากหรือปัญหาในการมองเห็น หมายความว่า แม้ว่าจะใส่แว่นตาหรือคอนแทกซ์เลนส์แล้วก็ยังคงมีความลำบากหรือปัญหาในการมองเห็นนั้น ๆ

(2) การได้ยิน ในที่นี้หมายถึง การได้ยินเสียงหรือรู้สึกถึงการมีเสียง และการแยกแยะเสียง **ลักษณะที่ทำให้มีความลำบากหรือปัญหาในการได้ยิน** ได้แก่ ความผิดปกติ / ความลำบากในการได้ยินเสียงพูดในลักษณะปกติ ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากหูตึงหรือหูหนวก มีสาเหตุมาจากโรคภัยไข้เจ็บ โรคทางกรรมพันธุ์ หรืออุบัติเหตุ เช่น มีความลำบากในการได้ยินเสียงพูดคุยธรรมดาหรือเสียงตะโกน แม้จะอยู่ในที่เงียบ หรือไม่ได้ยินเสียงใด ๆ เลย

(3) การพูดจาสื่อสาร ในที่นี้หมายถึง การพูดเป็นคำ วลี หรือถ้อยคำที่มีความหมาย การออกเสียง ความคล่องและจังหวะของการพูด เพื่อใช้ในการสื่อสารกับผู้อื่น **ลักษณะที่ทำให้มีความลำบากหรือปัญหาในการพูดจาสื่อสาร** ได้แก่ การพูดไม่ชัดหรือมีความผิดปกติทางการพูดเป็นอย่างมากจนทำให้มีความลำบากหรือปัญหาในการสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจ เช่น พูดติดอ่าง การพูดตะกุกตะกัก การพูดแบบซ้ำ ๆ เป็นไป หรือมีความผิดปกติทางสมอง ไม่สามารถคิดคำพูดได้ เป็นต้น

(4) การเข้าใจคำพูด ในที่นี้หมายถึง การเข้าใจและรู้ความหมายของคำพูดของผู้อื่นได้ถูกต้อง **ลักษณะที่ทำให้มีความลำบากหรือปัญหาในการเข้าใจคำพูด** เช่น มีความผิดปกติทางสมอง สติปัญญา หรือทางจิต เป็นต้น ทั้งนี้ไม่รวมผู้ที่ไม่เข้าใจความหมายในการพูดเนื่องจากปัญหาการได้ยิน

(5) การเรียนรู้ ในที่นี้หมายถึง การเรียนรู้ในการลอกเลียนแบบ การทบทวนการเรียนรู้ลำดับเหตุการณ์หรือสัญลักษณ์ การเรียนรู้ในการอ่านหนังสือหรือสิ่งพิมพ์อย่างถูกต้องและเข้าใจความหมาย การเรียนรู้ในการเขียนเพื่อถ่ายทอดความหมาย ข้อมูล ข่าวสาร การเรียนรู้ในการคำนวณ การผสมผสานการเรียนรู้หรือการกระทำหลาย ๆ อย่างเข้าด้วยกัน การรวบรวมและจัดการกับความคิด การไตร่ตรอง การวิเคราะห์และการแก้ไขปัญหาหรือสถานการณ์ การตัดสินใจ รวมทั้งการเรียนรู้สิ่งใหม่ **ลักษณะที่ทำให้มีความลำบากหรือปัญหาในการเรียนรู้** เช่น มีความผิดปกติทางสมอง สติปัญญา หรือทางจิต รวมทั้งมีสมาธิสั้น เป็นต้น

(6) การจดจำ ในที่นี้หมายถึง 1) ความจำระยะสั้น เช่น จำเหตุการณ์ที่เพิ่งเกิดในรอบวัน 2) ความจำระยะยาว เช่น ความจำในวัยเด็ก ความจำในเรื่องที่เกิดมานานแล้ว 3) ความจำฉบับถาวร เช่น ความจำขณะก้มดูหมายเลขโทรศัพท์ เพื่อจะกดเบอร์โทรศัพท์ **ลักษณะที่ทำให้มีปัญหาเกี่ยวกับการจดจำ** เช่น ไม่สามารถจำชื่อตนเอง / ผู้อื่น อาการหลงลืมเฉพาะเรื่อง หลงลืมความเกี่ยวพันของเหตุการณ์ จำชื่อคนใกล้ชิดไม่ได้ ความจำเสื่อม หรือเลอะเลือน เป็นต้น

(7) การใช้มือ/นิ้ว หยิบจับสิ่งของ ในที่นี้หมายถึง การทำงานของมือ/นิ้ว ในการหยิบหรือยกสิ่งของขนาดเล็ก การกำมือ การปล่อยสิ่งของ การใช้มือ/นิ้วจัดการหรือบังคับสิ่งของ เช่น การหยิบเหรียญขึ้นจากโต๊ะ การหมุนโทรศัพท์ หรือการบิดลูกบิด **ลักษณะที่ทำให้มีความลำบากหรือปัญหาในการยกแขน** เช่น เส้นเอ็นยึด อัมพฤกษ์หรืออัมพาตของแขน เป็นต้น

(8) การยกแขน เช่น ยกแขนขึ้นหิ้วนม

(9) การลุกจากการนอนเป็นท่านั่ง

(10) การนั่งยอง ๆ

(11) การเดินทางราบระยะ 50 เมตร **ลักษณะที่ทำให้มีความลำบากหรือปัญหาในการเดินทางราบระยะ 50 เมตร** เช่น 1) ความผิดปกติเกี่ยวกับขา เช่น ขาขาด / ลิบ หรือกล้ามเนื้อขาอ่อนแรงซึ่งมีสาเหตุมาจากโรค เช่น โปลิโอ 2) โรคระบบข้อ กล้ามเนื้อและกระดูก เช่น ข้อเสื่อม ข้ออักเสบเรื้อรัง 3) ความชรา 4) การทรงตัวผิดปกติ เช่น เดินเซทรงตัวไม่ได้เนื่องจากสมองผิดปกติ

(12) การเดินขึ้นบันได 1 ชั้น **ลักษณะที่ทำให้มีความลำบากหรือปัญหาในการเดินขึ้นบันได 1 ชั้น** เช่น เกี่ยวกับความลำบากในการเดินทางราบระยะ 50 เมตร

(13) การควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเอง ในที่นี้หมายถึง การบังคับอารมณ์และแรงกดดันทางจิตใจ และการควบคุมพฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจาและทางกาย **ลักษณะที่ทำให้มีปัญหาในการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเอง** เช่น การกระวนกระวาย กังวล เข้าอารมณ์ ก้าวร้าวมากกว่าคนปกติ หรือมีอารมณ์เศร้า/สนุก/นิ่งเฉย ที่ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ อาจเนื่องจากความผิดปกติทางจิตใจ หรือการทำงานของสมองบางส่วนผิดปกติ เช่น ภาวะออทิซึม เป็นต้น

(14) ความเจ็บปวดตามร่างกาย ในที่นี้หมายถึง การรู้สึกเจ็บปวดทั่วไปหรือบางจุด เจ็บปวดเฉพาะส่วนของร่างกายหรือหลายส่วน ความเจ็บปวดตามข้อต่อ ความเจ็บปวดคล้ายถูกแทง เจ็บปวดจากการเผาไหม้ ความรู้สึกร้อนผ่าว ปวดตื้อ ๆ หรือปวดตื้อ ๆ **ลักษณะที่ทำให้มีปัญหาความเจ็บปวดตามร่างกาย** เช่น อาการปวดกล้ามเนื้อ และภาวะเจ็บปวดมากกว่าปกติจนรบกวนการเรียน การทำงาน และการนอน

(15) การหายใจ **ลักษณะที่ทำให้มีความลำบากหรือปัญหาในการหายใจ** เช่น การหายใจถี่มากกว่าปกติ การหายใจไม่สม่ำเสมอ หลอดลมหลอดเกร็ง จากโรคถุงลมโป่งพอง โรคหอบหืด โรคหัวใจ เป็นต้น

(16) อาการของลมชัก ชักเกร็ง หรือลมบ้าหมู

ประเภทลักษณะความบกพร่อง

การสำรวจความพิการ พ.ศ. 2550 ได้จำแนกลักษณะความบกพร่องออกเป็น 31 ลักษณะ ดังนี้

(1) ตาบอดข้างเดียว หมายถึง ตาข้างเดียวไม่เห็นภาพหรือสิ่งของแม้ในระยะใกล้ตา หรือไม่เห็นแม้แต่แสง

(2) ตาบอด 2 ข้าง หมายถึง ตาทั้งสองข้างไม่เห็นภาพหรือสิ่งของแม้ในระยะ ใกล้ตา หรือไม่เห็นแม้แต่แสง ทั้งนี้บางรายอาจจะมีลานสายตาแคบด้วยก็ได้

(3) สายตาเลือนรางข้างเดียว หมายถึง การที่สายตาอยู่ในสภาพเลว ยังพอมองเห็น ทิศทาง แต่มองเห็นภาพไม่ชัดเจน คือ ภาพนั้นเลือน หรือเห็นแต่เพียงราง ๆ หรือมีลานสายตาแคบ

(4) สายตาเลือนราง 2 ข้าง หมายถึง ภาวะที่สายตาทั้งสองข้างอยู่ในสภาพเลว พอมองรู้ทิศทาง แต่มองเห็นภาพไม่ชัดเจน ภาพนั้นเลือน หรือเห็นแต่เพียงราง ๆ หรือมีลาน สายตาแคบ

(5) หูหนวกข้างเดียว หมายถึง การที่หูข้างหนึ่งไม่ได้ยินเสียงเลย และไม่เข้าใจ คำพูดเลย

(6) หูหนวก 2 ข้าง หมายถึง หูทั้งสองข้างไม่ได้ยินเสียงเลย ฟังคำพูดไม่เข้าใจเลย แม้จะตะโกนดัง ๆ แล้วก็ไม่ได้ยิน ในการวัดทางการแพทย์ จะพบว่า หูเสียเกินกว่า 90 เดซิเบล ทั้งสองข้าง

(7) หูตึงข้างเดียว หมายถึง สภาพที่หูได้ยินเสียงไม่ชัดข้างเดียว ในทางการแพทย์ กำหนดไว้ ตามความรุนแรง 4 ระดับ คือ

หูตึงเล็กน้อย	เสีย	25 – 35	เดซิเบล
หูตึงปานกลาง	เสีย	35 – 55	เดซิเบล
หูตึงมาก	เสีย	55 – 75	เดซิเบล
หูตึงอย่างรุนแรง	เสีย	75 – 90	เดซิเบล

(8) หูตึง 2 ข้าง หมายถึง สภาพหูตึงเช่นเดียวกับข้อ (7) และเป็นการตึงพร้อมกัน ทั้ง 2 ข้าง

(9) สื่อความด้วยการพูดและการฟังไม่ได้ หมายถึง หมายความว่า รับฟังเสียงพูดไม่ได้ยิน หรือได้ยินบ้าง แต่ไม่เข้าใจความหมายของเสียงที่ได้ยินนั้น อาจรวมทั้งพูดได้ตอบไม่ได้ หรือ สื่อสารกับคนอื่นไม่ได้

(10) ใบ้ หมายถึง สภาพที่พูดไม่ได้เลย พูดไม่เป็นคำ มีลักษณะของเสียงพูดที่เปล่ง ออกมาตามลักษณะของคนใบ้ เป็นลักษณะสำคัญของคนหูหนวกแต่กำเนิด

(11) **พูดผิดปกติ** หมายถึง การพูดที่มีถ้อยคำ เสียง และความหมายที่ไม่ปกติ (เช่น เสียงสระ พยัญชนะ วรรณยุกต์ แม้สะกดผิดปกติ) อาจจะมีทั้งคุณภาพเสียง จังหวะลีลา และการใช้ภาษาผิดปกติ การพูดผิดปกติอาจจะแสดงออกได้หลายแบบ เช่น พูดไม่ชัด เสียงผิดปกติ พูดติดอ่าง พูดไม่เป็นคำ หรือพูดออกมาแล้วฟังเข้าใจยาก หรือฟังไม่เข้าใจเลย

(12) **สมองพิการแต่กำเนิดจนสื่อความหมายไม่ได้** หมายถึง สมองพิการหรือสมองไม่พัฒนาตั้งแต่กำเนิด มีอาการ เช่น รับฟังเสียง หรืออ่านเห็นรูปภาพหรือเห็นกิริยาท่าทางของกลุ่มสนทนาแล้วไม่เข้าใจ

(13) **แขนขาด / ดั้วน** หมายถึง แขนขาดหายไป

(14) **ขาขาด / ดั้วน** หมายถึง ขาขาดหายไป

(15) **มือขาด / ดั้วน** หมายถึง มือขาดหายไป

(16) **นิ้วมือขาด / ดั้วน** หมายถึง นิ้วมือขาดหายไป

(17) **นิ้วเท้าขาด / ดั้วน** หมายถึง นิ้วเท้าขาดหายไป

(18) **แขน ขา ลิ้น / หยัดงอไม่ได้**

(19) **แขน ขา มือ ลำตัว คอ งอ เกร็ง โกง กระตุก ลั่น**

(20) **เท้าปุก เท้าตะแคง เท้ากลับ** (ใช้หลังเท้าแทนฝ่าเท้า) ทำให้เดินด้วยความลำบาก เดินด้วยลักษณะวิธีพิเศษ

(21) **อัมพาต** หมายถึง ภาวะที่แขนหรือขาหรือลำตัวไม่มีแรง อ่อนแรงมาก ทำให้ไม่สามารถใช้วัยวะนั้น ๆ ได้ในภาระกิจประจำวัน เช่น เคลื่อนที่ไม่ได้ หยิบจับสิ่งของไม่ได้ อาจจะเสียความรู้สึกที่อวัยวะนั้นด้วยก็ได้

(22) **อัมพฤกษ์** หมายถึง ภาวะที่แขนหรือขาหรือลำตัว อ่อนแรงลงไป แต่อาจจะพอมิแรงที่จะทำการเคลื่อนไหวได้ ทำให้ไม่สามารถใช้วัยวะดังกล่าวได้ดีเหมือนปกติ

(23) **โรคจิต / วิกลจริต** หมายถึง บุคคลที่มีอาการทางจิต เช่น มีอาการคลุ้มคลั่ง มีอาการประสาทหลอน (เช่น ตาหลงคิดว่าเห็นภาพ หูหลงคิดว่าได้ยินเสียงต่าง ๆ หวาดระแวง กลัวโดยไม่ทราบว่กลัวอะไร) แยกตัวจากสังคม พูด ยิ้ม หัวเราะ ร้องไห้คนเดียว ไม่สนใจการแต่งตัว และรักษาความสะอาดหรือแต่งตัวผิดไปจากคนทั่วไป

(24) **ออทิสติก (Autistics)** เป็นคนพิการที่มีอาการหลายอย่างรวมกันและค่อนข้างวินิจฉัยยาก หมายถึง คนที่มีความผิดปกติของระบบประสาทส่วนกลางและของสมองบางส่วน มีอาการผิดปกติของกิริยาท่าทาง ไม่อยู่นิ่ง ชอบทำอะไรซ้ำ ๆ พูดซ้ำ ๆ ไม่สนใจคนและ/หรือไม่ยอมสบตากับคน ขาดความสัมพันธ์กับมนุษย์ มีภาษาพูดและการสื่อสารที่ผิดปกติ มีพฤติกรรมหลายอย่าง รวมทั้งการเคลื่อนไหวแปลกไปจากคนทั่วไป บางรายผู้ปกครองจะบอกให้ทราบว่าหมอวินิจฉัยมาแล้วว่า “เป็นเด็กออทิสติก หรือเด็กออ” บางรายอาจจะมีปัญญาหรือทำกิจกรรมบางอย่างได้ดีเยี่ยม หรือบางรายอาจจะมีปัญญาอ่อนร่วมด้วย หรือบางรายพูดไม่ได้ก็มี มีหลายแบบหลายระดับ

(25) **สมองพิการ หรือ ซี พี (Cerebral Palsy)** หมายถึง คนที่มีความพิการของสมองอย่างรุนแรงมาแต่กำเนิด ในวัยเด็กมีได้หลายระดับและหลายแบบ เช่น มีอาการบิดเบี้ยวหรือเกร็ง หรือหงิกงอเป็นระยะ ๆ หรือมีอาการอ่อนแรงคล้ายอัมพาต ควบคุมการเคลื่อนไหวไม่ได้ อาจจะพูดไม่ได้หรือพูดไม่ชัดอย่างรุนแรง

(26) **สื่อความหมายไม่ได้เพราะสมองถูกกระทบกระเทือน** ได้แก่ คนที่พิการจากอุบัติเหตุ หรือโรคของสมองทำให้ฟังไม่เข้าใจ เห็นกิริยาท่าทางคนอื่นแล้วไม่เข้าใจ เคยพูดได้อ่านออกเขียนได้ ทำท่าทางได้ แล้วกลายเป็นอ่านไม่ได้ เขียนไม่ได้ พูดไม่รู้เรื่อง พูดไม่ได้ บางคนไม่สามารถบอกความต้องการ ไม่สามารถควบคุมการเคลื่อนไหวการจับถ้ายได้ มีความผิดปกติทางภาษาทั้งการรับรู้และการแสดงออก (Expression) อย่างแรง

(27) **ปัญญาอ่อน** หมายถึง ผู้มีระดับภูมิปัญญาต่ำ อาจจะแสดงออกโดยรูปร่างหน้าตามีการเจริญเติบโตช้าไม่สมกับอายุจริง การเรียนหนังสือช้า มีปัญหาช่วยเหลือตัวเองไม่ได้

(28) **บกพร่องทางการเรียนรู้** หมายถึง ผู้ที่มีสมองผิดปกติ ไม่สามารถเรียนรู้ได้ (ร่างกายมักจะเหมือนคนปกติทั่วไป แต่สมองทำหน้าที่ผิดปกติ) เช่น ตามองเห็นอักษรกลับข้าง (ซ้ายเป็นขวา) จึงไม่สามารถอ่านได้ หรืออ่านผิดบ่อย ๆ เขียนหนังสือกลับข้าง หรือเขียนไม่ได้ คิดเลขไม่ได้ บางรายมีการพูดผิดปกติ มักไม่มีปัญหาทางสติปัญญา

(29) **ปากแหว่งและ / หรือเพดานโหว่** หมายถึง สภาวะความผิดปกติที่เกิดขึ้นที่ปากและเพดานปาก มีอยู่ด้วยกันหลายแบบ และมีความรุนแรงแตกต่างกัน อาจเป็นมาตั้งแต่กำเนิดหรือเกิดขึ้นในภายหลังจากอุบัติเหตุ จากโรค เช่น มะเร็งบางชนิด ถ้าเป็นตั้งแต่กำเนิด เมื่อเด็กเจริญเติบโตขึ้นจะพูดไม่ชัด เสียงขึ้นจมูก เมื่ออ้าปากจะเห็นตำแหน่งโหว่ของเพดานปาก

(30) **ศีรษะใหญ่เกินปกติ** หมายถึง เด็กที่มีความผิดปกติของกะโหลกศีรษะและสมอง โดยศีรษะจะโตมาก (Hydrocephalus) จนไม่สามารถซ่อนได้ ตาจะเล็กมาก เคลื่อนไหวไม่ได้ พูดไม่ได้ และอาจจะมองไม่เห็น

(31) **อื่น ๆ** หมายถึง ลักษณะพิการอื่น ๆ นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในข้อ (1) – (30)